

DIUARIU BELETRISTICU SI ENCICLOPEDICU — LITERARIU.

LITERATUR'A PROVENÇALA.

(Continuare.)

2. Trecundu la poesi'a germana medievala, pre acést'a déjà pre la midiuloculu secului trecutu a inceputu a o asemená cu acea a trubaduriloru unu Bodmer, éra in primele diecenie ale secului nostru unu Jacobu Grimm, unu Görres si alti, aflandu multa afinitate spiretuale intre poesi'a trubaduriloru si a poetiloru de amóre germani

Ultimei nu i se póte denegá originea patriotica si neaternata. Acumu numele de „cantaretiu“ (singer) pentru poetii de arte preste totu, si de „maiestru“ (meister) pentru poetii de curte in specie, diversu de numirea provinciale „trubaduru“—afatoriu séu inventatoriu, militédia prelanga asertulu de susu. Dara si reportulu dintre jocularu a fostu altulu la Provinciali si altulu la Germani. La cei d'autái incepura adeca cei mari si tari, principii si nobilii, a intoná córdele nóuei lire, desí dupa acea poetii aulici se precepura a-i scóte acestei tonuri si acóde mai depline; ci cei poterici, dupa starea si pusetiunea loru, nepotendu-se ocupá cu propunerea musicale a poemelor, se vediura indemnati si necesitati a creá spre scopulu indegetatu ordulu joculariloru, de care se folosira apoi si poetii de curte. Dincontra poesi'a de arte germana n'avú lipsa de asemene espedientu; ea procese dela clasa cetatie-nimei si a nobilimei sierbitórie, nu de la mai marii natiunei, si preste totu remase mai aprópe de poesi'a poporana. Deci jocularu germani érá mai multu nescari simpli cântareti si musicanti de res-

pantii, comedianti, escamotori si s:ltimbanci ordinari, escesele carora nu odata trebuira se se infrene prin edicte.¹⁾

Adauge, cá terminii tehnici ai formei poetice inca nu póta timbrulu impromutării, ci suntu curati germani (Sang, Tanz, Reihen, Ton); éra une specie de poesta, bunaóra tentiunea, lipsesce la Germani; in fine tractamentulu viersului, alu strofei si alu rimei la anticii poeti de amóre germani nu mai puçinu divergédia de alu trubaduriloru provinciali. Anume la cesti'a temeialu viersului 'lu formédia numerulu silabeloru, la cei-a numerulu ritmuriloru, care ritmuri potu cuprinde dupa placu mai multe au mai puçine silabe; la cesti-a structur'a strofeloru de trei membre e templatória, la cei-a regula; la cesti'a in urma rim'a séu cadenti'a imbraçiosiédia de comune dóue ori tóte strofele unei poeme, la cei-a dincontra numai una strofa.

Impromutat'au dara poetii germani de la cei provençali? La acést'a intrebare respundemu, cá déca considerámu cuprinsulu ambelor literature poetice din vorba, mai alesu inse alu poesiei de amóre, aflámu o atare asemenare intre amendóue, încátu amu poté dice, cá poesi'a provençale trasetura dupa trasetura se regasesce in cea germana.

¹⁾ *Haltaus Glossar*, s. v. *Spielleute*.

Numai două abateri de la această regulă ne oceră. Ună, că cercetări și desbateri asupra naturii iubirii, de cari întemănuim pretotindeni la trubaduri, sunt la poezii lirice germani foarte rare, asiă câtă pre cei-a i-amu poté cu dreptu cuventu numi poezi ai mintiei, pre cesti-a poezi ai sentimentului. A două, laud'a secului frumosu atât de celebrata de către poezii de amoré germani și, precumu se respica unulu din ei, cu o sută de miie de gure neesauribila, la trubaduri e mai de totu trecuta cu vederea. Trubadurii voru a sei numai de ună, sublinea, alés'a animei lor, fația de care totu celu-alaltu seculu frumosu nu plateste asiă-dicundu nemica.

Estm-odu temelulu afinității interne a poeziei de arte provinciali și germane nu diace intru atât'a în comunicare și impromutare, câtă mai vêtosă în firea poeziei amoróse și în caractrul tempului; desși nu se poté negá, că singuriti poezi germani au avutu anumita cunosciintia din și despre literatur'a trubadurilor, ce'a ce se aréta parte în unele traseture formali, parte și în unele resunete și în câteva apriate imitatiuni. Nice e de miratu asiă ceva. Faim'a poeziei Provincialilor se respandise preste marginile tienutului lor în tóte directiunile. Poemele epice aflara imbrațiosiare și în Germani'a, și mai multe romanuri fare traduse ori prelucrate decâtă unii din cei mai de frunte poezi germani. Ast'a ne concede a presupune, că din liric'a provençale inca au petrunsu unele piese și la Germani, fia directu din provençalea, fia indirectu pre calea literaturii franceze mai cunoscute Germanilor.

Noi trecemu preste unele asemenări în forma, cumu și preste unele resunete în ce privesce anumite întorseture, ideie și cugetări, cari ne amintescu pre poezii provinciali. Dar' apoi cantecele lirice ale comitelui Rudolfu de Neuenburg din Elveti'a suntă cea mai mare parte, decâtă nu tóte, curate imitatiuni ale renumitului trubaduru Folquet de Marsili'a, strofe întregi din diferite poezie de ale acestui-a alegundu-le Rudolfu și componendu din ele câte o nouă poema.

De întrebămu din contra, că óre liric'a germana n'a avutu și ea în reciprocitate óre-care iniriurintia asupra provincialei? potemu dá fără scrupuli respunsu negativu. Dupa tóte indicele și semnele Provençalii pară a fi fostu cu multu mai mândrii de literatur'a lor, și a fi despretiuitu cu multu mai tare limb'a germana, decâtă se-si fia batutu capulu cu poezia Germanilor.¹⁾

3. Venimu la vechi'a poezia lirica italiana de arte. — Acést'a, dupa marturisirea lui Dante și Petrarca,²⁾ si-luà inceputulu din Sicili'a, dreptuce poezia italiana pana pre tempulu lui Dante se și numiá preste totu sicili'ua. Ea ni se presenta dintru întâiu mai vêtosă în forma lirica și

că poezia de curte, cultivata la curtile și aternatória de curtile domnitorilor și principilor, asemena celei provençali. Mai tardiu inse, către a. 1300 apunendu trubadurii, dămu mai numai preste poezi independenti cari nu se mai tienu de clasa poetilor și cantaretilor ambulanti, și nu facu din poezia meseria și isvoru de căseigu, ci apertieniu tagmei adeveratilor literati. Dara cu tóte aceste poezia italiana și în acestu periodu se numesce încă totu de curte (cortigiana) pentru memorat'a ei origine și pentru că remase în relațiuni cu lumea mai culta.

În această poezia italiana posterióra de curte omulu observa îndata iniriurintia, ce dins'a a primitu din partea literaturii clasice cumu și a filosofiei scolastice; și e unu ce atragatoriu a privi, cum începe a se ivi într'ins'a diuorile unui tempu nou, alu carui sóre Dante, creatoriulu romanticeii mai tardie, trebuia se resara.

(Va urmá.)

DR. GREGORIU SILASÍ.

SI-TI ARUNCA....

Si-ti arunca tierin'a-antâiu
Usioru si cu sñala —
Se-mi fie móle capatâiu,
Apoi mai cu 'ndrasnéla...

Bulgari de lutu si glii 'ntregi
De-a valm'a far'-alege,
Si 'n drumu spre casa-acestu cortegiu
Mi-a face mortiei lege:

Ba c'-am fostu bunu, ba c'-am fostu reu,
Cum e obicei-u în lume,
S'oru despartí care 'n catrau
Cu risuri si cu glume;

Si s'a ispravitu; si m'oru uitá
Si totulu se va stinge.
Si nimeni lacremi n'a versá
Si nimeni nu m'a plânge.

Cáci nu mi-a fostu în lume data
Se stringu copilu în brația,
Si cu sarutu de dulce tata
Se-i lasu a mea viétia....

Dar' nu, eu totu-si nu-o se moru
Asia, cá-ar' fi o rusine —
Adêncu în fundulu codrilor
Am si eu pe-óre cine:

Copii sufletului meu
Din díle dulci si grele —
Ce mi-a rënduitu Domnedieu....
Suntă cantecele mele.

Si daca 'n lume-a remânea
Unu cântecu dupa mine —
Totu-si cu dragu m'oiu mângaiá
Cá am pre óre cine;

Si daca din trecutulu greu
Pre vâi ori pre vre-o stânca
Va resună cânteculu meu
Eu totu n'oiu fi mortu inca, —

Cá daca 'n lume-a fi ajunsu
Vestea cá i-am fostu tata —
Totu-si va dovedí de-ajunsu
Cá am traitu odata.

V. B. Muntelesculu.

¹⁾ Peire Vidal díce între altele: „Pre Germani i affu duri si ordinari, ... graiulu lor sémena latratului caniloru, etc.“

²⁾ Dante De vulgari eloq., I. 12; Petrarca Trifon. d'Amor., c. 4.; Epist. famil., praefat.

Judetiulu.

— Romanu istoricu. —

Rucsandr'a redică ochii ei cei frumoși cu o căutatura patrundietóre asup'ra junelui si dîsè cu faci'a aprinsa :

„Eu am: apucatu anume pe-aici. Déca tîe frica d.-t'ale, dà-te in laturi, cum dîci, eu remânu, cà-ci nu me ingrozescu de nici unu mistretiu.“

Acestu respunsu, desî destulu de aspru, nu-i fû neplacutu lui Alexandru. Fîindu elu vitèzu, f-i placeá viteji'a si la altii in ori-ce forma, dar' nespusu de multu f-i placeá in form'a, pe care o intrupase acum, cà-ci dieu i siedeá bine Rucsandrei manifestatiunea acestei nobile porniri.

Inaintara éراسi câtv'a tîmpu in deplina tacere, cându de-odata caii loru incepura se sforaie, ba roibulu Rucsandrei se scolá chiar' in dóue petióre, asiá încátu Alexandru se spariá, crediéndu cà fét'a va fi aruncata josu si sdrobita de copitele calului.

Rucsandr'a inse sprintena, cá celu mai sprintenu calaretu, sarise din siea si stateá óbla, cu junghieriulu in mâna, in dreptulu unei cărari, dealungulu càrei'a trosniáu ramurile si fosiniáu frunziiele tufeloru, ér' unu aprigu grohaitu se audiá venindu totu mai aprópe.

Din mare departare strabeteá tropaitu de cai, si chioituri de ómeni.

Alexandru n'avù tîmpu nici se se mire de sprinteni'a Domnitiei, nici se-si deá pe deplinu séma de intrég'a situatiune.

Spaim'a cailoru fusese pricinuita prin apropierea unui porcu selbaticu, care se zariá dejá venindu turbatu pe càrarea la care se asiedia Rucsandr'a. Ea 'lu acceptá cu trupulu plecatu puçinu inainte, cu pumnu de otielu si cu unu curagiu neclatitu in sufletu. Alexandru, dupa unu momentu de zapacire, sarí si elu de pe calu cu gândulu, cá se ajute pe fét'a lui Sierbanu Voda.

Rucsandr'a intielegéndu intentiunea lui Alexandru, i facù semnu cu mân'a, se nu se apropie de ea. Voiá se intreprindia ea singura lupt'a cu fier'a infricosiata.

Alexandru vediéndu semnulu se oprí si stete nedecisu pe locu. Porculu selbaticu se apropiá cu intiél'a unei sageti, rumpéndu-si cale printre tufe, pre care le sfasiá in fug'a s'a, brazdându din cându in cându cu strasnicii sei colti paméntulu, semnu cà se infierbêntase fierea in elu. Rucsandr'a priviá la sosirea porcului cu unu zimbetu de incredere pe buzele ei rumene. Ea asistase in mai multe rënduri la asemenea vênátóre si cunosceá tóte apucaturile vênatoriloru de mistretii. Se dete puçinu in laturi, asiá încátu fier'a trebuia se tréca aprópe de ea, asiá de aprópe de o potea bine nimerí cu junghieriulu ei. Alexandru recunoscéndu intentiunea Domnitiei, se desmetecise si se apropiase incetinelu, pe nesêmtíte. Acum stateá aprópe de ea, gat'a cá s'o feréscá, déca i-s'ar' intêmplá

cev'a, totu-odata decisu inse, cá se nu o impedece dela intentiunea ei.

Porculu selbaticu grohaindu si ghifaindu ajunse cá vre-o trei pasi dela Domniti'a, care 'si implântá petiórele si mai tare in paméntu si pierdiéndu-si puçinu faci'a, redică mân'a cu junghieriulu, ér' acum mân'a Rucsandrei despica aerulu, se slobodí cu putere, iute cá fulgerulu si arm'a ascutita pe care o tîneá tiépenu, se implântá cu puterea trasnetului in nuc'a porcului. Dihan'a selbatica se potigni, erá lovitá de mórte, sângele ei svéçniá din rana si rosia érb'a, — dar' totusi mai avù putere de-a face doi pasi inainte. Apucându din intêmplare spre roibulu Rucsandrei, 'lu atacá cu coltii in furi'a s'a de mórte. Calulu ingrozitu de ataculu mistretului, se redică inca odata in dóue petióre, apoi sforaindu se lasá éراسi josu, se întórse si incepù a svêrli din petióre. Aceste mișcari apropiasera pe roibu de Domniti'a, care se apucase se-si stérgea junghieriulu de sânge, — apropiasera dîcemu pe roibu de dêns'a, asiá, încátu ar' fi sdrobitu pe stapêna-s'a, déca Alexandru vediéndu primejdi'a, n'ar' fi saritu iute si n'ar' fi luatu-o in braçie, smânciundu-o din acelu locu periculosu unde statcá, si scapându-o ast'felu de primejdi'a, care o amenintá cu mórte.

Rucsandr'a in primulu momentu erá revoltata de indrasnèti'a atingere a lui Alexandru, cà-ci stându cu dosulu spre calu, nu sêmtíse pericolulu, dar' acum vediéndu turbarea calului, aruncaturile s'ale de petioru, recunoscù indata, câtu bine f-i facuse tînerulu fiu alu banului Mihnea, si napraznicu sêmtí, cà imbraçisiarea lui, desî nevolnica, nu erá numai mântuitóre ci si dulce. Unu fioru de inaltu deliciu f-i petrecù totu trupulu, care deliciu fû cu atâtu mai perfectu, cu câtu 'si poteá dîce mai desu Rucsandr'a, cà póte fi mândra de fapt'a sevêrsita numai si numai de dêns'a. fàra ajutoriulu lui: porculu selbaticu cadiuse josu, 'si intinsese cele patru petióre, erá mortu lovitu de mân'a ei.

Ast'felu dara acésta imbraçiosiare menita de a-i scapá viét'i'a, dupa-ce dêns'a sevêrsise unu faptu atâtu de uimitoriu, trebuia se-i fia placuta. Ea i fû mai multu, — puntea din lumea unei vieti sburdalnice, spre terímulu fericitorului — amoru.

Rucsandr'a nu numai cà suferí acésta imbraçiosiare, amu poté dîce nevoluntara a lui Alexandru, ci nu se opuse nici prelungirei acestui contactu, cu tóte cà trecuse pericolulu, cà-ci calulu sêmtíndu, cu instinctulu seu celu minunatu, inert'i'a mistrelului, se liniscise dejá.

Nu scimu câtu tîmpu tîner'a parechia rapita de cele mai dulci sêmtîri ar' fi statu asiá imbraçisiati, déca unu momentu dupa intêmplarea, pe care amu incercatu a-o descrie aici, n'ar' fi sositu Sierbanu Voda, care veniá in góna tocmai dupa mistretulu estermínatu de mân'a fícei-s'ale.

Tînerii, rapiti, dupa-cum am apucatu a spune, nu observara apropiarea lui Sierbanu Voda, ér' acum cându 'lu bagara in séma, erá prea târdíu,

că-ci tatalu Rucsandrei vediușe dejă strani'a imbrașiare și necunosându fasele, care precesera acestei intimitati, se iufuriă, firesce, la acésta vedere în adevéru revoltătoare pentru elu.

„Ho, ho,“ începù elu se strige din departare, chiar venindu în fug'a calului spre Rucsandr'a și Alexandru, „ho, ho, ce-i obrasnic'i'a ast'a?“

Rucsandr'a se smânci din brașiele tînerului, dar' nu se departă de lângă elu, și tiindu-și mâna, i disè cu o voce tremurânda de emotiune:

„Ti multiamescu.“

Sierbanu Voda, urmatu de mai multi boieri ai sei, sosise la față locului și si oprisè calulu.

„Nemernicule,“ continuă elu a racni lui Alexandru, „cum ai indrasnitu se te atingi de fiic'a-mea.“

La acésta apostrofare, facuta cu atât'a brutalitate, Alexandru puse mâna pe junghieru.

Rucsandr'a voi se midlocésca, se porni se vorbésca, dar' Sierbanu Voda adusu la extremitate prin gestulu ce facuse Alexandru o intrerupse strigându-i:

„Taci nerusnata; er' tu resvratitoriule 'ti vei luă pedéps'a t'a.“

Acum sosi și banulu Radu Mihnea și audiendu cuvintele de pe urma ale lui Sierban Voda, veni de graba lângă Domnitoru, care, dupa-cum scimu nu 'lu poté suferi, și disè:

„Se traiesci Mari'a-t'a, de ce te-ai superatu pe fiiulu meu Alexandru?“

„De ce m'am superatu,“ respunse Sierbanu Voda, „én' intréba pe acesti cinstiti boieri, se-ti spuna ei.“

„Tata,“ luă Rucsandr'a cuvântulu, făcându unu pasu spre Voda, „te rogu privesce cólea!“

Si cu ast'a aretă înspre porculu selbaticu, care jaceă mortu în sângele seu.

„Am vediutu!“ replică Sierbanu încruntatu, „cine a indrasnitu se-mi ucida vênatulu meu?“

„Eu!“ esclamá Domniti'a cu mândrie.

Unu murmuru de admiratiune esí din pepturile asistentiloru.

„Tu!?“ facù Sierbanu Voda surprinsu, dar' totu-odata și mândru de haruici'a fiicei s'ale.

„Da, eu,“ repetă Rucsandr'a. „Er' dupa-ce l'am injunghiatu cu acestu junghieru, erám se me prapadescu.“

„Nu va fi fostu bine lovitu mistretiulu!“ o intrerupse Sierbanu Voda, „și-i va fi remasu inca potere cá se te sdrobésca.“

Apoi cá-si-cându ar' incepe a întielege rolulu ce jocáse Alexandru la acésta întemplantare, și aruncă o privire mai pușinu încruntata.

„Ba nu, Mari'a t'a,“ indrasni Alexandru a luă cuvântulu, „mistretiulu n'a mai avutu potere cá se atace pe Domniti'a...“

„Dar' totusi s'a mai repeditu la roibulu meu,“ urmă Rucsandr'a pasionata, „care spariatu începù se lovésca din petióre și m'ar' fi sdrobitu déca acestu fétu nu m'ar' fi smâncitu din apropierea calului turbatu.“

„Pentru acestu fapt,“ esclamá banulu Radu Mihnea, „mi mustri pe fiu-meu!“

„Nu pentru acestu faptu, ci pentru-că a indrasnitu a-o luă în brașie,“ replică Sierbanu îndârjitu.

„Ti-ar' fi placutu mai bine déca ar' fi imbrâncitu-o,“ întrebă Mihnea cu malitie.

Sierbanu Voda necagitu preste mesura nu mai replică, ci adresându-se bruscu către fiia-s'a, și-i strigă:

„Incaleca, se mergemu a-casa.“

Alexandru se grăbi a-i ajutá la incalecatu.

Sierbanu Voda n'aveá încâtrâu, cá unu omu cu crescere buna, trebuiá se suferi în tacere acestu actu de curtenie din partea tînerului, desí în sufletulu seu ar' fi fostu gat'a se-lu alunge cu lovituri de biciu de lângă fiia-s'a.

Rucsandr'a smâncindu-se pe calu, strinse binișioru mâna ce Alexandru i întinsese într'ajutoriu și-i siopti: „ti multiamescu inca odata. — Mâne dupa tóca te asceptu a-casa la mine. Lelea Dochia te va primi la pórtá, cá se-ti arete unde suntu. O cunosci pe lelea Dochia, este doic'a mea?“

Alexandru firesce nu mai avù tîmpu a respunde, cánu cunosce pe lelea Dochia, dar' și déca ar' fi avutu, nu credemu cá i-ar' fi spusu acést'a, atâtú erá de fericitu, — ba inca mai multu, erá beatu, încátu nu si-a potutu nici-odata dá sém'a, cum de-a mai fostu în stare a incalecá în acésta clipéla de dulce ametiéla.

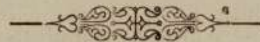
Sierbanu Voda vediu cá Rucsandr'a i sioptise vre-unu lucru de mare însemnatate lui Alexandru. De astadata nu l'ar' mai fi retienutu bun'a cuviintia de-a nu se repedí la tîneri și de a nu-i despartí cu forti'a, dar' se sfií de banulu Mihnea și de soșii lui.

Éta unu respunsu destulu de amenunțitu la întrebarea ce-am întemplantatu pe la începutulu acestui capitolu, unde am vediutu pe Rucsandr'a în mare fremântare și am aflatu cá asceptá pe cineva și erá plina de temeri.

Acum scimu cá asceptá pe Alexandru, cá-ci erá a dóu'a di dupa întemplantările ce v'amu povestitu și cá se temeá de tata-seu Sierbanu Voda.

(Va urmá.)

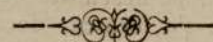
TEOCHAR ALEXI.

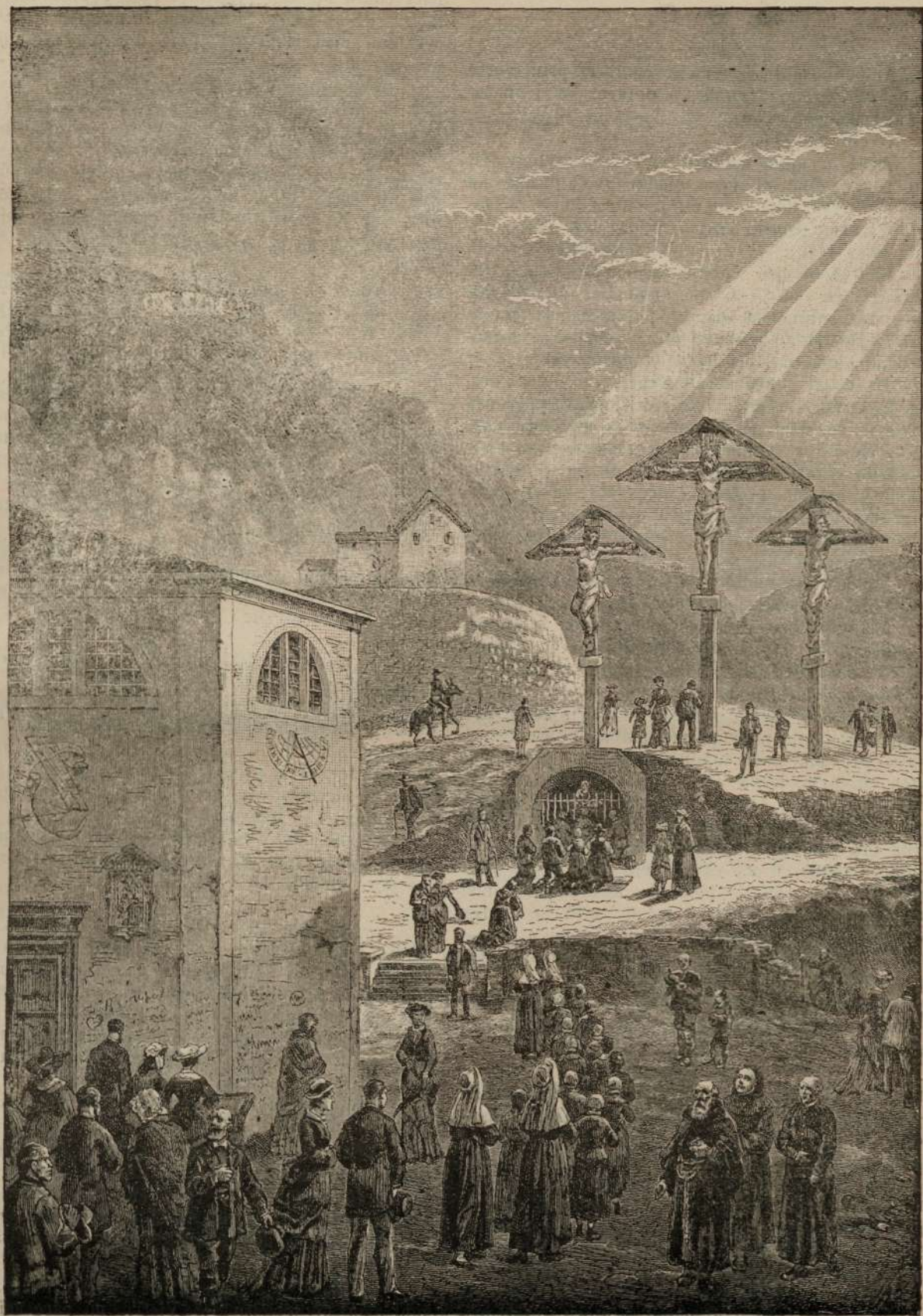

Ce-i invidi'a?

— O betrâna rea la sufletu, ce cu vorbe seci te 'nsiéla,
Hulindu banulu că-ci e bine, primindu reulu că-i gresiéla, —
Cu-a ei limba blaste nata vérsa 'n suflete veninuri,
Si produce din nemic'a doreri mari, crunte suspinuri.
Intristare și dorere, pentru benele ce 'lu are
Cinev'a. ... Ast'a-i doctriu'a ei cea fára de 'ndurare!
N'are mila de fetiúr'a ce iubescé lumea tóta,
Nici de june, ... ea le strica tuturoru, numai se póta, —
Pre betrâni ademenescé, pre femei le dominéza, —
Si din inimi fericite — inimi vile ea creaza, —
Apoi ríde cá satan'a observându c'a isbutitu
Cá se faca din popóra — unu poporu nefericitu.

G. SIMU.

Peregrinagiu la Golgota.

Zoe.

— Schitia. —

Am cunoscutu o femeia tēneră cā primavér'a blānda cā lun'a, suferinda cā dorerea și frumōsa cā unu visu de feciōra.

O chiamá Zoe.

Aveá o copila mândra cā unu serafimu, cu zimbetu de dīna, cu pēru blondu si cu inima de angeru. Aveá unu soțiu iubitoriu si bunu cā unu parinte; aveá pretini cari o iubiáu cā pre sor'a loru; aveá totulu — numai fericire nu!

Pentru-ce óre cāndu 'si sarutá copil'a, in ochiulu ei se iviá o lacrima amara? Pentru-ce óre cāndu 'si imbrașisiá soțiuulu pareá cā se cutremura?! Pentru-ce plāngeá atunci cāndu ar' fi trebuitu se zimbésca incāntata de fericire?!

Intrebari suntu aceste cari nu se potu deslegá la lumin'a dīlei. Dar' déca ar' fi patrunsu omulu in cas'a ei de dormitu — la miediulu noptiei — cāndu ea veghiá lānga léganulu copilei s'ale, — cāndu chiar' si lun'a obosita de indelungatulu ei drumu dormiá pe arip'a unui noru intunecosu: — atunci ar' fi gācitu pōte dorerile ei, ar' fi surprinsu lacremile ei si ar' fi audțtu suspīne dore-rōse cā dorerea ins'asi....

Nu acusatii pe tēner'a Zoe! Ce aveá ea se faca, déca nu poteá fi alt'feliu?

Plāngeti inse pre soțiuulu ei celu iubitoriu, — plāngeti pe copilasiulu celu din léganu; — dar' mai pre susu de tōte o plāngeti pre ea, cāci ea e martir'a tuturoru.....

Si in miediulu noptiei, cum stá plecata pre léganu, cu faci'a intre palme, pareá āngeru ce veghiéza pre marginea unui mormēntu. Sēnulu ei bateá cu tarie, faci'a ei se inviorá. Cā din instinctu 'si duceá adese-ori mán'a la sēnu, scoțea unu portretu si 'lu priviá lungu... lungu... Tacererea erá perfecta. Numai bātāile animei s'ale se audiáu. Bātāi curate cā si celu ce i le-au procuratu! Ochii ei lumináu de foculu celui mai pasionatu amoru, gur'a ei ar' fi voitu se strīge dar' plamānile i denegáu... si ea — tēner'a Zoe — sdrobita de dorere cadeá lānga léganulu āngerasiului seu.

O! ea iubiá fara se vré, — dar' iubiá cu amору acelei fiintia, carei'a nu-i mai erá iertatu se iubésca! --

* * *

Zoe s'a cunoscutu cu Victoru de cāndu eráu copii. La olalta s'au jocalu ei prin parcurile umbrōse, la olalta au prinsu fluturii primaverei, la olalta au rīsu si la olalta au plānsu. Cāndu Zoe plāngeá nimenea nu o poteá māngaiá mai bine cā Victoru. Cāndu rīdeá nimeni nu poteá fi asia de bunu partasiu bucuriei ei. — Florile cele mai frumōse ce le aveá Zoe eráu oferite lui Victoru si fragile cele mai cōpte din livedi le māncá Zoe.

Viéti'a loru curgeá lina si plina de bucurii. A sositu inse o dī cāndu Victoru i oferí primele fragi ale primaverei. Siedeáu amēndoi pre o banca in gradin'a Zoei sub teiulu celu rotundu.

Nici odata nu s'au privitu ei pāna acum'a faci'a in faci'a... S'au jocalu la olalta, s'au māngaiatu in doreri, au rīsu impreuna, dar' nu s'au esaminatu nici odata.

Acum inse Victoru o privi lungu si dulce. Zoe l'a privitu si ea. Nu a rosțtu, nu s'a emotionatu, nu aveá de ce.... Victoru pretinulu ei celu mai bunu din lume o priviá, de ce se rosieșca dara?! — Dar' Victoru o priviá mereu si Zoe nu-i mai poteá suportá privirea. — De ce se uita asia de multu la mine? cugetá ea in anim'a s'a. Victoru pareá a-i fi gācitu cugetulu, dar' totu o priviá.

Victore! ce ai? pentru-ce me privesci atāt'a?

Elu a zimbitu tīstiu si a tacutu. Acēsta tacere a incurcatu pușinu pre Zoe. — ea a rosțtu, ér' pre genele ei licuriáu doi margaritari caldi si alinatori. In curīndu dulci margaritari s'au prelinusu pre obrazulu ei curatu, si de acolo unu stropu — numai unulu, picá pre tremurāt'd'a ei māna. — Victoru i redicá incetu mán'a — acea frumōsa māna care de atātea ori a avutu-o intr'ale s'ale, o duse la buze cu sfintienie, sorbi plinu de incāntare ace'a lacrima, care pareá mai dulce cā tōte nectarurile ceriului.

Si pre unu momentu ceriulu a datu mán'a cu pamēntulu... Domnedieu a descinsu in anemele loru curate; si din ace'a óra ei s'au sēmtitu creati unulu pentru altulu.ei au sēmtitu cā se iubescu! —

O! voi cari n'ati iubitu! nici odata! treceti preste acēsta pagina, ea nu e scrisa pentru voi. Totu ce ve-ti afłá aici nimicuri vi se voru paré! Cetiti inse voi, acaroru suflete s'au incalditu la o singura zimbire; — acaroru inima a tremuratu de fericire sub o privire dragalasia si dulce! — Cetiti in deosebi voi fientie cari a-ti iubitu, — a-ti suferitu si suferiti inca!

O māngaiere ve-ti afłá, — cāci se māngaiē omulu cāndu scie cā mai are partasi ai dorerii lui pre pamēntu.....

— Si me iubesci Victore! — dīci cā me iubesci? O! cātu de bine 'mi cade mie acēst'a. Eu nu sciu ce se-ti respundu... inca nu m'am gānditu la ast'feliu de lucruri in viéti'a mea; si uite nu sciu cum 'mi vine se plāngu.....

Zoe tēner'a copila si-a lasatu capulu pre umerulu lui, — unu capu blondinu de āngeru, cu perulu cā radiele sōrelui — si a plānsu.

Erá prea multa fericire pentru unu sufletu atātu de tēneru!

Vēntulu a inceputu a sufłá linu, frundiele teiului au inceputu a siopti tainicu si ceriulu a se inseniná. Angerulu fericiei pareá cā sbóra din sēnulu unui noru luminos si acopere cu aripile lui de argintu dōue capete lipite de olalta si gānditōre.

— Zoe! — a dīsu apoi Victoru linu... Eu sum asia de fericitu! — Viéti'a 'mi pare asia de dulce, — dar' am unu doru care me neliniscese, unu doru curatu cā sōrele ce ne luminéza. Zoe! De

atâtea ori te-am sarutatu eu că pre prietina — concede-mi se te sarutu că pre o amanta! — Diu'a de adi e asia de frumoasa si cine scie cându o vomu mai află-o!

Zoe a tacutu... dar' cum stă radimata cu capulu pre sênulu lui, si-a intorsu faci'a, si-a inchisă ochii, — resuflarea ei începù a fi repede si neliniscita ér' buzele ei fragede se intinsera spre sarutare.....

Si acum urmà coron'a fericiriloru pamêntesci? primulu sarutu. Si cine nu-si aduce amintê de primulu sarutu?!..

In unu deliriu fara margini buzele loru se lipiră, — fiinti'a loru sfânta se cutremurà....

Natur'a admiră acestu tablou încântatoriu si sôrèle apuse dupa dealu mai voiosu că totu-de-a-un'a.

Si a fostu lungu sarutulu primu... lungu si nemesuratu că dorulu ce le ardeă sufletulu.....

La acestea dile de fericire se gândeă pururea Zoe, — si ochii ei erău unu nesecatu isvoru de lacrimi. —

O, deca ar' fi potutu ea uită trecutul! Déca ar' fi potutu se rumpa odata cu tôte suvenirile ei, se-si aiba inaintea ei numai dorintiele de mama dulce si de soția iubitorê!

A uită inse unu ast'feliu de trecutu e o imposibilitate! — Elu se uita numai atunci, cându adôrme pe vecie inim'a ace'a ce l'a gustatu cu atât'a nesatiu atunci..... si nici atunci..... D'incolo de-asupr'a noriloru, deca mai remâne cev'a din noi, de securu acelu cev'a ne va amintî si acestu trecutu... căci amorulu e eternu că domnedieirea si dulce si bunu totu că ea!

Zoe a fostu un'a din acele fiice ale pamêntului, venite din ceriu cari numai odata potu iubi. — A iubit pre Victoru si numai pre elu. — Dar' spuneti-mi câte femei au fericirea de a fi a aceluia pre care 'lu iubescu?!..

Este cev'a in natura ce ne duce spre reu; o potere care ne târaesce spre nefericire; — si ori câtu ar' resistă omulu acestei poteri — ea totu 'lu invinge. — Convinsu de acestu adevuru Plutarh esclama: — „Se plângemu pre celu ce a venit in lume, căci in atâtea nevoi a venit; se glorificamu inse pre acei'a cari au moritu odichinindu-se de atâtea necasuri, si bucurându-ne se-i petrecemu la locul de repausu.“

Acestu locu de repausu 'lu doreă Zoe. — In zadaru i zîmbiă copiliti'a din léganu, in zadaru o incarcă soçiulu seu de cele mai fragede ingrigiri... Tôte acestea ei i procurău dorere, căci soçiulu ei nu eră Victoru!

Si de câte-ori a dîsu ea ins'asi catra Victoru: „Fara tine sêmtescu că n'am se traiescu! D.-diu ne-a făcutu unulu pentru altulu, si omenii nu ne voru poté desparti!“ Asia a dîsu Zoe, dar' n'a nimeritu... Acésta fiintia ce o numimu: omu — de atâtea ori calca celea mai sfinte legi domnediesci, — de atâtea ori se face nevrednicu de positi'a ce i-e destinata: „a fi coron'a tuturoru fapturilor!“

Si n'a moritu Zoe — cum diceă ea odata, — dar' din momentulu cându a pierdutu pe Victoru moreă in continuu. Dorerile ei erău mari si nici o mângaiere decātu suvenirulu. — Diuariulu ei adapostiă gândurile ce o cuprindeău, si din acestu diuariu voiu scôte trei pagine, pentru că se aretu câtu pôte iubi femei'a si câtu pôte suferi ea!.....

* * *

17 Octobre 1887.

Adi soçiulu meu eră mai veselu că alta data. Ochii lui straluciău in lacrimi de bucurie. Cu o vedita nerabdare a fugitu la mine strigându-mi: Zoe! dulcea mea Zoe! scî că copil'a noastră incepe a umblă in piciorê?!.. Am vediutu-o eu cu ochii. Vino si te uita! In parcu o vei vedé cum merge dela teiulu rotundu pâna la banc'a din faciă!

.... Da, bunulu meu Emilu. Ea merge dela teiulu rotundu pâna la banc'a din faciă.... O! asia mergeam si eu! Acolo sub acelu teiu am invetiatu a âmblă; am invetiatu a cetî, a me rogă, a iubi si... a suferi. Acolo am plânsu de bucurie si acolo 'mi place se me ducu si acumu cu suferinti'a mea, se i-o spunu teiului tóta... tóta!... Elu me asculta si nu-o spune la nime. Ér cându voiu morî acolo sub acelu teiu vréu se moriu. Sapati-'mi acolo unu mormentu, ingropati-'mi acolo trupulu unde anim'a mea de multu... e ingropata!

Da, bunulu meu Emilu — soçiulu meu in bine si in reu: Anim'a mea acolo e iugropata. — Si tu nu o scî ast'a, nu-ti este iertatu se o scî!.. Tu me iubesci, esti bunu si eu 'ti sum atâtu de multiamitôre!.. Ai crediutu că pasindu cu mine la altariu, vei află o inima calda, care bate numai pentru tine, unu sufletu care tî se inchina numai tfe.... Si Dómnê! anim'a mea eră deja mórta pentru tine!.. Eră plina numai de unu sentiementu, si acelu eră inchinatu lui Victoru!.....

Pare că-lu vedu si acum'a iutocmai că in ór'a despartirei. Palidu, cu busele tremurânde si cu surîsulu ghiatiosu. „Tatalu d.-tale e unu monstru!“ — a dîsu elu, si apoi s'a dusu fara se se mai uite indereptu. — O! elu m'a vatematu... că-ci a vatematu pre tatalu meu — . . Dar' l'am iertatu, căci profunda eră dorerea ce-lu stapâniă... L'am iertatu, căci am auditu suspinele si rogarile lui, — ér' tataiu meu eră neinduplecatu.

— Dar' nu e destula iubirea mea? dicea elu — onestitatea mea, braçiule, mintea mea?... voiu lucră diu'a nóptea c' se-o vedu multiamita. 'Mi voiu pune tôte poterile spre a-o face fericita; si unu zîmbetu de pre faci'a ei dulce 'mi va da poteri nóue si me va fericî asia, cum nime nici odata n'a fostu fericitu.

.... Si respunsurile ce le primiă erău dure, — nevrednice de unu parinte; de ace'a nu le incredintiez hârtfei, căci celu ce le diceă eră... tatalu meu!...

O! de ce nu am moritu atunci, D.-dieulu meu!..

* * *

16 Novembre 1886.

Inca o dorere prelânga dorerea mea! Eri am ingropatu pre tatalu meu. Soçiulu meu Emilu l'a plânsu din totu sufletulu, chiar' si copilitiei mele — micei Emilia — i-a datu lacremile, cându cosciugulu a fostu pusu pre carulu funebru. Toti plângeau, numai eu nu poteam plânge! O! ier'ta-me D.-dieule! — dar' nu poteam.

In o respectuosa departare stá Victoru in petióre cá angerulu desperarei... Priviá spre cosciugu cuprinsu de adênca induiosiare... Si cându am ajunsu la grópa, — preotulu a mai cerutu odata ultimulu cuventu de iertare dela toti — in numele mortului. O! acést'a a fostu unu momentu solemn! Am privitu spre Victoru in modu imploratoriu si elu... m'a observatu, si a redicatu ochii cu seninatate spre ceriu si cu mân'a pre inima rostí: „D.-dieu se-lu ierte!“

O! Victoru a remasu nobilu... pururea nobilu!

Acum am inceputu a plânge si eu. Inainte de ace'a pareá cá n'am lacremi, cându am auditu inse cuvintele lui pline de indurare, mi s'a indoiosiatu sufletulu, pleópele ochiloru mei au inceputu a se incaldi si unu ríu de lacremi benefacátore s'au rostogolitu pre palidii mei obrazi.

Erám alinatu in dorerile mele! Alinata pâna 'lu vedeám pre elu singuru in midíloculu multímei... Dar' cându a disparutu, mi-am închisut ochii cá se-mi remâna chipulu lui in ei, si se nu-lu mai uitu in veci... Lacremile inse mi-i-áu deschisu éra. Ceriulu meu a disparutu si vié'ti'a mea a inceputu cá si mai nainte a se scurge in doreri fára margini...

Sermanulu meu tata a moritu si eu l'am iertatu din tóta inim'a. Chiar' si Elu l'a iertatu! O! si multa dorere i-a causatu lui!... Dormi odichnitu parinte! Fie, cá sufletulu teu planându prin tumea ferícirei se nu auda suspinele acelei'a pre care vrându se o fericesci ai facutu-o nefericita... Er' tfe odorulu inimei mele Victoru, 'ti multiamescu! — Tu ai iertatu pre tatalu meu...

O! dar' de ce l'ai iertatu?! De ce ai mai datu o proba despre marele teu sufletu? — Póte cá, déca te-asiu fi vedíutu neinduratoriu, s'ar fi impetritu inim'a mea si nu te-asiu mai fi iubitu atât'a... Dar' ce dícu?... atunci nu erái tu, vechiulu meu Victoru si inim'a mea nerecunoscându-te, ar' fi pierdutu si ultim'a bucuria ce o mai tiéne in lume!

Óre se me mai iubésca elu? O! acést'a asiu vré-o si acum! Nime nu are dreptulu se mi-o dispute... Eu numai pre elu 'lu iubescu... in taina... dar' 'lu iubescu, — si pretindu cá si elu totu cá mine se fia. — Asiu mori, — o! de securu asiu mori, cându asiu scí cá s'a schimbatu. Taiasa se remâna acestu amoru — dar' amorulu se remâna. — Prin elu am tráitu — prin elu vréu se moriu!...

Tu suridi dulce copila, 'ti redici capulu din léganu si me privesci lungu si cu mila. — Chiar' si tu vedi cá eu sum nefericita. — Dar' nu te teme! — Nu tóte femeile suntu cá mine. — Fe-

meia vei fi si tu, — dar' o femeia ferícita, inim'a mea mi-o spune acést'a. — Voiu espiá eu peccatele nóstre tóte... tóte. Nu, tu nu-i iertatu se fi cá mine! Cându sufletulu teu 'si va alege partea... vá primi-o, si Domnedieu impreunându ferícirea mea pierduta cu ferícirile tfe destinate, te va face cea mai ferícita femeia... Dar' tu plângi? Vínó la sênuulu meu ce te primesce cu tóta dragostea de mama! Oh! póte cinev'a se nu fia soçiá buna... dar' mama buna totu se fia!...

* * *

Nóptea spre 1 Ianuarie 1888.

Mic'a mea Emilia a primitu unu daru de anulu nou dela unu necunoscutu. Nime nu scéce cene i l'a trimisu... afara de mine. O! elu iubescé chiar' si pre copil'a mea! Si va veni póte unu tēmpu, cându mic'a Emilia va avé mare lipsa de acést'a iubire. — Tēmpulu nu e departe... eu sēntiescu, cá n'am se mai traescu multu. Dorerile sufletului omóra incetu... dar' omóra. Si atunci cându n'oiu mai fi... atunci cându acesti ochi se voru stinge pe vecie — fia cá eju se nu uite pre copila precum nu a uitatu pre mama!...

Astadi soçiulu meu s'a inspaimēntatu vediēdu-me atâtu de palida. Medicii au tienutu consultatiune. Victoru inca erá între ei. Dela mórtea tatalui meu nu l'am mai vedíutu. — Erá palidu cá si mine... — Si cându s'a apropiatu de mine, mi se pareá cá am moritu fára doreri; — cá mi s'a deschisu ceriulu si plutescu pre aripi de nori incántata de chorulu angeriloru albi. — Elu a pusu mân'a pre capulu meu... O! de ce n'a pus'o pre inim'a mea... Acolo e mórbulu! Bine o scíá elu, dar'... celu ce stá la patulu meu nu poteá se fia Victoru celu vechiu... erá mediculu care tiene consultatiune... O! ironia a sortii blastamate!! Se-lu vedi,... se-lu sēnti,... se scí cá-lu iubesci... cá te iubescé, si se inchidi ochii animei la tóte acestea si... se taci... cându ai vré se vorbesci mai multu... O! acést'a e prea multu!.. Eu nu mai potu trái asiá... Eu nu mai vréu... se... traescu!...

* * *

Acést'a a fostu ultim'a pagina din diuariulu Zoei! Am alesu numai trei — din totu „diuariulu“ ei. Suntu de ajunsu spre a aretá neferícirea inimei iubítore ajunsa la desnadaşduire.

In 3 Ianuarie a cerutu se i-se aduca copil'a la patulu dorerei s'ale. A sarutatu-o cu dragu si dorere. A tienutu-o pre genunchii sei tremurândi, apoi a datu-o in mânilé soçiului cu rogarea de-a o cresce si ferici.

Cu lacremile in ochi a privitu-o Emilu atunci, si Zoe pentru prim'a óra l'a sarutatu cu adeverat'a dragoste ce se cere dela o soçiá. — Compatimirea ei a ajunsu la culme vediēdu pre acestu soçiú nobilu, jertfa a nevinovatei s'ale iubiri.

In ultimele momente medicii s'au mai intrunitu odata spre a cercá totu'u numai se o póta scápá. Victoru erá lângá patulu ei. Zoe si-a deschisu ochii. Nisce ochi albastri si mari ce portáu

in ei o lume de doreri. A privitu din plinu pre Victoru cu atât'a blândetia si seninatate încātu toti credeau că nu — nu pôte fi aici periclu asiá de mare precum mai înainte s'a vediatu a fi.

Apoi in ultim'a ei silintia a prinsu mân'a lui Victoru, a lipitu-o de buzele s'ale pâlite, si intr'unu transportu de bucuria si dorere, a dusu-o la inim'a s'a dîcîndu-i debilu si dulce: „Aici, . . . aici me . . . dore . . . pre mi . . . ne . . . me . . . dice!“ . . .

. . . si cându Victoru si-a trasu mân'a dela sênulu ei in care erá diuariulu ei . . . — frumós'a Zoe dormiá cum dórme celu mai nevinovatu copilu.

Nu o mai doreá inim'a! . . . 'Lu doreá inse cu atátu mai multu pre Victoru.

Georgiu Simu.

Strad'a Carmen Sylv'a.

— ROMANU. —

(Urmare.)

XXXIII.

Marturisirea.

In urm'a marturisirei ovreiului atátu servitorii Ionu si Holdu câtu si Traianu fura liberati.

Amiculu nostru cum esi din arestu, 'si dete demisiunea atátu la banc'a din Tenipesci câtu si la Patri'a din Riulacu.

Consilierii de administratiune dela cele dóue banci eráu plini de bucurie, căci in primul momentu li-se pareá o fericire, că nu mai eráu legati a lucrá cu unu omu bânuitu, ér' cei din Riulacu eráu preste ast'a forte fericiti, că Traianu prin demisiunea s'a renuntiasa la despágubirea de cinci mii de fiorini.

Pentru a dá o espresiune acestei bucurii consiliulu de administratiune a Patriei din Riulacu spori emolumentele secretariului, care dupa cum scimu, erá unu fiu alu presiedintelui.

Traianu 'si arangiá dintru antâiu conditiunele traiului, parasindu locuinti'a ce avuse impreuna cu tata-seu pentru un'a mai modesta, realisá din mobile si alte obiecte, apoi se puse pe o munca seriósá la jurnalul si isbutí.

Insa-si dílele de restriste i devenira unu isvoru de buna stare, căci prin publicarea unei descrieri bine reusite a celor ce patíse in colónele jurnalului seu, 'si marí numerulu cetitoriloru la o cifra atátu de frumósá, încātu puteá trai in tiena din partea s'a de venitu.

In tiena . . . da! Adeca 'si aveá pânea cea de tóte dílele, tutunu cându i pofíia inim'a, bani de buzunariu . . . Poteá chiar' se-si permita pe fie-care anu luxulu unei caletorii . . . N'avea nici unu inamicu pe facia, cî numai lingusitori . . . 'Lu alegeáu la tóte posturile de onóre . . . Cocónele cele betrâne doriáu chiar' se-lu însóre, dar' . . . Traianu nu voiá se scie nici de fete, nici de veduvióre.

Avemu inse se impartasímu lectoriloru marturisirea ovreiului si cele ce au urmatu dupa ea. O vomu face mai pe largu, folosindu-ne de articolele in care Traianu reprodusesa acésta cauza celebra.

Scimu că ovreiulu plecase buimacitu de la Pucle pe care voise se-lu indemue că se invinovatiésca pe Traianu, cá-si cându acest'a ar' fi defraudatu nisce hârtii de valóre si ar' fi pusu in loculu loru sciutele politie false. Laib erá buimacitu nu numai fiindu-cá Pucle i refusase concursulu seu la acésta mîrsiavía proiectata de elu, dar' 'lu mai amenintiasa, că-i vá intentá procesu cá se-i ia banii ce-i va primi pentru gradina.

A casa, pe cându se preumblá in susu si in josu concepuse unu planu infernalu, pe care 'lu si esecutá.

Erá decisu a asasiná pe Pucle, arangiându tóte impregiurarile asia, cá intrég'a banciela se cada pe Traianu.

Ursit'a 'lu ajutá intru câtv'a la esecutarea grozavului seu planu, ori mai bine disu, sórtea 'lu împinse inmegrulu abisu.

Laib gasise la banca batist'a lui Traianu. Acést'a impregiurare i parú că unu semnu de incuragiare, ce-i veniá dela Jehov'a alu seu.

Se nu credeti că amu afirmatu aici unu lucru neadeveratu dicîndu, că Laib credea in ajutoriulu Domnedieului seu la sevêrsirea celoru mai infernale fapte. Elu credea cu tóta fervórea inimei s'ale celei cupide in acestu ajutoriu, dupa cum singura a marturisu dinaintea judelui de instructiune, aducâdu acésta impregiurare, chiar' cá o circumstare usuratóre a crimei s'ale.

„Domnule jude“, ast'feliu dîsese ovreiulu, „cându am vediatu batist'a pe mésa mi-am disu: — Vedi Jehova-ti vine in ajutoriu, cá se-ti resbuni asupr'a acelui ticalosu, care a indrasnitu a te palmaí pe tine, binefacatoriulu lui. Domnedieulu nostru m'a inzestratu cu minti si mi-a sáditu in inima iubirea némului meu, elu mi-a trimisu gândulu cu care am prinsu pe Pucle de mi-a vëndutu gradin'a pe unu pretiu atátu de ieftinu. Jehov'a nu va îngaduí dara se fiu frustratu si impreuna cu mine némulu meu de rodulu iscusintiei mele priu acelu ticalosu de Pucle, si fiindu-cá nu voiesce se îngaduésca cá acésta nedreptate se se sevêrsiésca, 'mi trimite acestu semnu! —

Luái deci batist'a.“

Ovreiulu descrie apoi cu amenuntulu cum trimise la Traianu cá se-i dea intêlnire la Pucle pe unu tempu cându omorulu trebuia se fia dejá sevêrsítu, căci voiá se-lu prinda cu martori lînga mortu; cum inscená dupa ace'a descoperirea politieloru false, la care scena amu asistatu si noi. Pe Lusticu si Smaltiu i provocá se vina cu elu impreuna la Pucle, fiindu-cá voiá se-i aiba pe ei de martori in contr'a lui Traianu. Erá unu planu infernalu pe care 'lu urzise ovreiulu. Judele de instructiune Paulu Armicu se infiorá de atât'a istetie in crima, si se felicitá sie-si, că isbutise a

descoperi mîrsavî'a acestui omu si a-lu aduce la amaru.

„Cîndu plecâi dela banca“, continuase Laib in marturisirea s'a, „sunase siese si erâ cîm intunerecu. Me dusei acasa numai cî se potu trece pe dinaintea biroului lui Pucle. Trecîndu 'lu vediui cî este singuru si cî tocmai 'si incheiâ cass'a ce'a ce 'mi vestiâ, cî pregatiâ a-si inchide biroulu. 'I facui semnu se ésa puçinu afara, cîci nu voiám se me vedîa nimeni întrîndu la dînsulu. Pucle estî in usia!“

„De ce m'ai chiebatu?“ intrebâ elu?

„Vedu cî inchidi si bine si faci, dar' se nu te duci, cî se stai in birou si se lasi usî'a deschisa pe din dosu. Voiu venî preste vre-unu sfertu de óra, cî se regulamu cestîunea nóstra. Mi-am luatu séma, voiu recunósce subscrierile de pe politiele d-tale, dar' trebue se ne intielegemu, cîci nici d-t'a nu vei voi dóra, cî se-ti dau intrég'a suma ce voiu luá pentru fost'a d-tale gradina. Am avutu si eu cheltuieli, pâna am potutu incheiâ contractulu, scîi d-t'a vorb'a ce'a, o mâna spala pe ce'a lalta.“

La scirea cî voiescu se recunosc subscierile de pe politiele false, faci'a lui Pucle se umplû de bucurie. 'Mi promise voiosu cî me va acceptâ.

Me duseiu acasa si intrâi cu multu sgotu, cî se me sîntia cei de p'acolo. Apoi inuse me furisiâi incetinelu éra-si pe strada si mersei in umbr'a caseloru la biroulu lui Pucle, pe care acum 'lu gasîi deja inchisu pe din faciã.

Nimerise-mî bine, cî-cî nimeni nu se vedeá impregiuru pe strada, si nici in curte nu erâ nimeni. Me furisiâi deci pe din dosu in biroulu lui Pucle, care me acceptâ cu nerabdare.

In mâna aveám bastonulu cu manerulu cela grosu si greu.

„Ce ghîfai asia“, me intrebâ Pucle.

Poteám eu óre se-i spui, cî grozaveni'a intentiunei cu care intrasemi la elu, 'mi ingreunâ resuflarea.

„Am venitu pe semne prea iute“, i respunsei eu.

„Asia dara esti hotarîtu, cî se recunosci de ale d-tale subscierile, séu mai bine 'mi vei subscie alte poltie?“ incepû Pucle.

Eu nu voiám se facu vorba multa, cîci 'mi erâ téma se nu tréca tîmpulu si se nu fiu surrinsu de Traianu, dar' totodata, pentru cî se ocolesc omorulu, de care me sfiám cu multu mai multu de cum 'mi inchipuisem, respunsei lui Pucle.

„Nici idea despre ast'a!“

„Ce felu?“ esclamá nenorocitul, „asia dara m'ai insielatu cu vorb'a. Ce-mi voiesci?“

„Se me intielegu cu d-t'a“, respunsei eu, sîntiendu cu placere, cî la ofens'a interlocutoriului meu 'mi reveniâ iritatiunea de la care sperám cî-mi va izvorî curagiulu si poterea pentru faptulu sângerosu. Si cî se marescu acésta iritatiune, 'mi propusei se-lu atitiu in contr'a mea, dar' mai antâiu voiám se incercu a me impacâ cu

dînsulu. Deci continuâi a-i vorbi. Fi cu minte domnule Pucle si fâ cum te-am povatiuitu!“

„Adeca dupa-ce suntu plastografu se mai devinu si unu sperjuru, unu mincinosu!“

„Apoi de, ce se-i faci, asia este pecatulu se tiêne lantiu de omu. Plastografi'a a fostu prim'a zala, a dóu'a va fi spergurulu, apoi cine scie ce va mai fi!“ respunsei eu.

„Dapa tóte vrei se-ti si bati jocu de mine?“ esclamá betrînul, cîci Pucle a fostu betrînu.

„Ba nici decumu!“ respunsei eu, „cî se vedi, cî tiênu multu la d-t'a, 'ti oferu inca cinci sute de fiorini, preste cei care ti-am datu pentru gradina...“

„Scîi ce domnule Laib, mai bine remâneái unde ai fostu, decâtu se-mi faci asemenea oferta prósta!“

„Prostu esti d-t'a, care nu vrei se intielegi binele d-t'ale“, respunsei eu, cîci vedeám cî nu-i sperantia de impacare si voiám se me infierbêntu, cî se provocu catastrofa.

„Asia-mi vorbesci tu ovreu ticalosu, Juda“, strigâ Pucle.

Erâ tîmpulu se sfîrsiescu cu elu, cîci vócea s'a ce'a petrundietóre poteá se atraga pe cinev'a.

„Cîne“, serêsnîi eu „si pocu! 'lu pali dreptu in tîmpla cu glontiuu dela bastonu pe care-lu apucasem cu amêndóue mânilé cî se lovescu mai cu potere!“

'Lu nimerisemi bine, mânerulu bastonului sari câtu colu. Pucle fara a mai scóte unu tonu macaru, se lungi pe podinile biroului, é' din tîmpla i rîuriá sânge caldu.

In caderea s'a me atinse cu capulu tocmai din partea unde-lu nimerisemi si-mi umplû paltonulu cu sânge.

Eu in acelu momentu nici nu observái ast'a, cîci aveám grigîa, cî se esecutu amenuntele planului meu.

Luâi batist'a lui Traianu si o cufundâi in gur'a celui cadiutu.

Cu acésta ocaziune mi-am umplutu mânilé de sânge, cîci am fostu silitu se-lu iáu pe mortu de capu, cî se-i descleştescu falcile.

Dupa-ce i-am infundatu gur'a, l'am mai strînsu si de nâri, si l'am tiênutu asiá strînsu, pâna-ce nu me mai poteám indoi de mórtea lui.

Acumu cautâi glontiuu dela bastonu pe care 'lu gasîi rostogolitu in unu coltiu de unde 'lu luâi si 'lu pusei in buzunariulu paltonului.

Dupa-ce facui si ast'a me mai uitâi odata impregiuru, cî se vedu déca nu a remasu acolo nici o urma de presentî'a mea. Asigurându-me despre ast'a, stînsu lamp'a, mersei la usî'a pe care o crepâi diutru antâiu si vediêndu, cî nimeni nu erâ prin curte, estî tiptilu.

Ajunsei acasa fara se me fi vediutu cinev'a de unde veniám. Pâna aci tóte mersera atâtu de bine, încâtu nu me indoiám câtu de puçinu de ajutoriulu lui Jehov'a si erám multiamitu de isprav'a mea.

Acasa me spalái pe mâni. Unu lucru inse totu-si me căm ingrozi. Paltonulu erá plinu de sânge pe la peptu, si apoi nici glontiulu de la bastonu, pe care 'lu pusesemu in buzunariu, nu-lu mai gasiam. Scfi, că prin o sfasiatura a buzunariului se virise intre postavu si captusiala. Eu n'am potutu descoperi acést'a impregiurare, de-abia aici mi s'a explicatu peirea miraculósa a mânerului.

Me pusesemu pe cautate si voiám chiar' se me intorc se cautu si pe drunu, cându venira cele dóue persóne pe care le destinasemu de martori, Lusticu si Smaltiu. Acumu se intielege nu mai potui cautá cî plecái cu ei. Cându se iesu pe pórtá, éta unu ovreiu caletoriu care venia se-mi céra adapostu. Eu iritatu cum erám, m'am restitu catra elu si l'am gonitu dela pragulu usiei mele. Atunci caletoriulu redicându-si mânile m'a afurisitu, si Jehov'a a auditu blastemulu grozavu ce l'a trimisu in urm'a mea, căci... „diu acelu momentu se întórce fóia. Perdui increderea in mine, ér' ce'a ce urmá ve este cunoscutu, si nu mai trebue se ve-o spunu.“

„Acumu dupa-ce v'am marturisitu nu numai faptele, dar' pâna si gândurile mele cele mai ascunse, credu, că d-t'a domnule judecatoriu te vei tiéne de parol'a ce mi-ai datu, si vei mijloci, cá se nu me condanne la mórté.“

„Eu nu potu face altu nimicu, decátu a inaintá tóte actele la judecatorii ce tí-se voru numi, ér' acesti'a voru pronuntia sentintia dupa ascultarea propunerei procurorului, a aperatoriloru tei si dupa consultarea legiloru, inse, dreptu se-ti spui, nu credu că vei scapá de furci, căci ai comisu omorulu cu premeditatiune si ai voitu se induci in eróre justiti'a penunda-o in risicu cá se comita unu omoru justitiaru.“

„Vai, vai, amaru me mai pedepsese Jehov'a, pentru neindurarea ce am aretatu catra sermanulu caletoriu!“ racni ovreiuulu ingrozitu, apoi lesiná.

Nu voimu se mai urmarimu fasele acestui procesu, care de aci incolo nu mai presinta nici unu interesu, cî vomu mentioná numai atátu, că Laib in adeveru fú condamnatu la furci si executatu cá la vr'unu anu dupa comiterea asasinului in curtea inchisórei.

Presedintele tribunalului trimise si lui Traianu unu biletu de intrare pentru cá se póta asistá la justificarea ovreiuului, dar' elu scárbitu pâna in adênculu inimei s'ale, aruncá biletulu cátu colo....

(Va urmá.)

TEOCHAR ALEXI.

Mai bine tacu.

Góle busunare 'nsiéla,
Nimeni nu facu pe placu;
Deci proverbulu: mân'a spala...
Dar' nu-lu spunu — mai bine tacu.

(W. Goethe.)

C. Morariu.

DIVERSE.

Cronica. — **Parechi'a Regala romana** in re'ntórcerea s'a dela Berlinu au descinsu in Vien'a si au fostu óspetii Monarchului nostru din 21 pâna in 24 Martie. Primirea ce li s'a facutu din partea Monarchului nostru au fostu din cele mai cordiale. Precum la sosire i-a intempinatu asié si la plecare i-a concomitatu Monarchulu nostru, si dupa ce a sarutatu mân'a Reginei Romaniei, a imbráçiosiatu pre Rege si l'a sarutatu. — La ambe oca-siunile Monarchulu nostru portá pe peptu o unica decoratiune marea cruce „Stéu'a României.“ — In Budapest'a trenulu ce-i duceá s'a opritu pe 15 minute, care restempu coloni'a româna din capital'a Ungariei l'a folositu pentru de-a le face cele mai frumóse ovatiuni.

Ministeriu nou in Romani'a. Ministeriulu I. C. Bratianu s'a retrasu definitivu si in locu-i a venit la cárma unu ministeriu compusu din minoritatea representantiei tierei. Noulu ministeriu s'a formatu ast'felu: Theodoru Rosetti ministru presedinte si la interne, — Petru Carpu la esterne, Titu Maiorescu la culte si instruct. publ si ad interim la domenii, — Principele Ales. Stirbeiu la lucrari publice, — Al. Marghilomanu la justitie, — M. Germani la finaçie si generalulu Barozí la resbelu.

Albi'a iustitutu de creditu si economi in Sibiu a daruita — din proventulu anulu trecut — spre scopuri filantropice-culturali 1411 fl. 7 cr., dintre cari 600 fl. scólei civile de fete a Asociatiunei transilvane si 100 fl. Reuniunei femeiloru române din Sibiu.

Noulu imperatu alu Germaniei Fridericu III. a dispusu cá in rogatiunea de amentire a densului la ss. serviciu religióse se se adauga cuvintele „robulu teu“; si asié de-aici inainte rogatiune de amentire are se se incépa asié: „Indurá-te Dómne de robulu teu imperatulu, regele si domnitoriulu nostru...“

Episcopii romani gr. cat. P. S. L. Michailu Pavelu — alu Oradei, Victoru Mihalyi — alu Lugosiului si Ioanu Szabó — alu Gherlei, au fostu denumiti de assistenti ai Solului pontificiu.

Basiliu Ratiu profesoru sem. emeritu, protopopu-parochu alu Reghinului, a fostu denumitu de vicariu for. arhiepiscopescu alu Fagarasiului. — Gratulamu zelosului nostru colaboratoru si distinsului pastorulu sufletescu la bene-meritat'a promotiune!

Dr. Emil Fekete Negrutiu, medicu in Clusiu, a fostu denumitu de medicu-superioru in reserva la regim. de inf. 51. stationatu in Clusiu.

D. Hepites, directoru alu institutului meteorologicu alu liceului s. George din Români'a, a fostu alesu de membru ordinaru alu Academiei imperiale germaue a naturalistiloru, care este cea mai vechia academiã in Germani'a.

Institutu de surdo-muti va se se infieutiezã in Clusiu in tómn'a anului curentu.

GLUME.

Cunoscintiã. — Pacal'a se presenta la poșta spre a scóte o scrisóre recomandata,

— Scusa-me, i-i dice functionariulu, dar' nu potu se-ti dáu scrisórea; eu nu te cunoscú si nu te cunósce nimeni pe aici.

In momentulu acel'a sosí unu creditoru pe urmele lui Pacal'a si inceput se-i strige de pe usia:

— Hotiule, ticalosule, ucigasiule, canalie!

Pacal'a intorcându-se rece cátra functionariu:

— Éta unu domnu care me cunósce fórtẽ bine, i-i disẽ dẽnsulu.

Intre doi egoisti. — Ce tempuri rele am ajunsu, cáti ómeni mai suferu de fóme!

— Ce ne pasa, numai noi amẽndoi se nu suferimu.

— Eu inca nu ceru atãt'a; me multumescu se nu suferu eu.

Qui pro quo.

— Domnia-t'a esci atãtu de gratiósã, domnisióra.
— A, lasa, d-t'a totu asié ai dice si cându ai fi de alta parere.
— Si d-t'a totu asié te-ai cugetá si cându m'asiu esprimã eu altmintrea.

lubitorulu de libertate.

— De ce nu porti sínoru la ochieri, domnule Silvie.
— Pentru-cã scii, domnisióra, nu vrẽu se me tiẽnu legatu prin nimicu.

Satire poporale.

Fire-ai bolta sanatósã,
Multe fete faci frumósẽ, —
Tu potica se traesci
Cã pe multe rumenesci.

Te cunosci lele pe frunte
Cã pui rumenele multe,
Nu sciu cum dracu le-ai pusu
De la nasu nu ti-au ajunsu.

Fetele din Sãn-Margit'a
Tiucele badea Nichit'a,
Suntu iernate totu cu póme
Si li-e faci'a cá la dómne...
Fetele dela Malutiú
Cu pipa si cu olutiú,
Suntu iernate cu taritie
Si li-e faci'a cá la matiẽ.

Sióde vremi am ajunsu, Dómne,
Cã fetele tóte-su dómne,
Cu laibere de barsiõne
Si cu siurtiuri de cartõne,
Parintiú le moru de fóme...

Proprietariu, Redactoru respundietoriu si Editoriu: NICOLAE FEKETE-NEGRUTIU.

Gherl'a. Imprimari'a „Aurora” p. A. Todoranu 1888.